

Teoria i economia

Ja fa setmanes, o mesos, que els diaris, les ràdios i les televisions van plens de teories que se suposa que expliquen què passa amb les finances planetàries, i per què. Quan semblava que tot anava bé, no n'hi havia tants, de teòrics experts, o experts teòrics: ara, la filosofia econòmica creix com una nova disciplina no sé si acadèmica o simplement de full de diari. Jo, ignorant infinit en aquesta i en tantes altres matèries, he furgat en papers meus escrits fa exactament deu anys, i resulta que ja hi havia pensat, ves per on, quina casualitat. Saber què és una teoria no té cap secret: la teoria, en principi, és aquell conjunt d'explicacions generals, axiomàtiques o no, que haurien de derivar-se de l'experiència o de la pràctica. És a dir, que primer observem, després comparem, mirem de donar algun sentit a tot plegat i finalment, si és el cas, constatem que el sentit deduït és aplicable. Sol funcionar amb un marge de confiança notable en les ciències dites físiques i naturals, tot i que la física té una tendència creixent a l'ontologia més rigorosament presocràtica: què és l'ens i coses així. Ja no funciona tant en les ciències dites *socials* o *humanes* (i algú arriba a preguntar: si són *humanes* i *socials*, com han de ser ciències?), que un servidor ha practicat molts anys per raó de vocació i d'ofici, més que de benefici. No sempre funciona, però ajuda, reconforta, i millora les dimensions estètica i moral de l'investigador: això sempre resulta molt agraït. El problema de la teoria econòmica és que, massa sovint, ni és estètica ni reconforta ni funciona. Arriba a ser tan desagradida que, de vegades, ni tan sols explica res. I llavors, fa deu anys, jo escrivia: "Aquestes setmanes de turbulències, tempestes, ventades i altres desordres meteorològics en l'atmosfera dels diners, en són un exemple perfecte. No de falta de teoria, sinó d'excés: tantes teories com teòrics en exercici, i cap explicació verdadera. Quant a les previsions i aplicacions, Déu nos en guard." Vol dir que fa deu anys ja hi havia tanta turbulència i tempesta?, o també que les explicacions dels suposats experts i savis, l'any 1998, eren tan insubstancials com ara? Perquè el problema de la teoria econòmica, em fa l'efecte, és la perfecta desconexió amb la realitat material,

Joan Francesc Mira

empírica, palpable. Aristòtil i sant Tomàs d'Aquino, Descartes o Hume, no haurien acceptat de cap manera que aquesta desconexió fora admissible. Això, en tot cas, era lògic en l'economia marxista-leninista i en el *socialisme científic* (no

rigueu, es deia així): hom elaborava els principis, i si la realitat s'entestava a no col·laborar-hi, pitjor per a la realitat. Mai no s'ha vist un idealisme platònic tan extrem, disfressat de materialisme.

Ja no és tan clar, però, que la mateixa falta de connexió aparega en l'economia capitalista, que no se sap sobre quins principis reposa, i a mi em costa d'imaginar l'existència d'un *capitalisme científic* construït sobre la combinació entre el mètode experimental i les "idees clares i distintes" que volia el senyor René Descartes. Perquè el mètode experimental, cosa ben curiosa en una ciència, hi falla de manera regular i estrepitosa. I les idees són qualsevol cosa excepte "clares i distintes". Per exemple: un hipotètic capitalisme científic hauria de tindre el fonament més sòlid en els conceptes de preu, valor i renda, i alguns altres de semblants, i no diré que tals conceptes no hagen estat abundantment definits, glossats i estudiats. Segurament han donat més d'un premi Nobel i més de dos, i són objecte incessant de tesis doctorals i de cursos, manuals, i volums acadèmics. Dic que no són ni tan clars ni tan distintes com pretenia Descartes. Si foren clars, sabríem què *valen*, *científicament*, les accions de la borsa, els habitatges construïts i no venuts, el petroli, les participacions en *hedge funds*, els grans bancs d'inversions, i més factors sotmesos, hipotèticament, a l'anàlisi dels especialistes del ram. Ho hauríem de saber, i no ho sabem, i per tant acabem acudint a la bola de vidre, a la psicologia recreativa, o –amb fonament més cert– a les idees antigues de vici i de virtut, que sí que són ben clares: excés d'avarícia, de supèrbia o d'enveja, falta de prudència, de templança i de justícia. I per a això, sobraven teories. En tot cas, en la teoria econòmica, la relació dels principis amb el mètode experimental és tan incerta com en la teologia. Però deu ser (és, sens dubte) que jo sóc molt ignorant. I sobretot, que tinc molt poca fe. Fa deu anys no en tenia, ara tampoc.

"A mi em costa d'imaginar l'existència d'un 'capitalisme científic' construït sobre la combinació entre el mètode experimental i les "idees clares i distintes" que volia el senyor René Descartes. Perquè el mètode experimental, cosa ben curiosa en una ciència, hi falla de manera regular i estrepitosa"